

RIMASZOMBAT ÉS VIDÉKE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Zöldfa utca 16. sz. Özv. Kádár József-ne könyvnyomdájában.
-- hová e lap úgy szellemi mint anyagi részét illető minden közlemények, valamint előfizetések, felszólalások, hirdetések stb. Tomcsányi Károly laptulajdonoshoz intézendők.

TÁRSADALMI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI VEGYES
TARTALMU HETILAP.

A FELYIDÉK KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési árak:
Egész évre . . . . . 4 frt
Fél évre . . . . . 2 " "
Negyed évre . . . . . 1 " "
Községek és néptanítók részére:
Egész évre . . . . . 2 frt

Hirdetési díj:
Egy három hasznosított sor . . . 5 kr.
Bélyegző minden beiktatásért . . . 30 " "
Nyitólírás . . . . . 15 " "
Tízszöri hirdetések olvasóiban számítottak. — Egyszer 5 kr.

Az ész és szív.

Midőn Isten az embert megalkotá, s belé lelkét lehelve önálló éttel ruházta föl, szabadakaratára engedé azt, két törvényhozót állítva föl lényében, az észet, és a szívet. Az előbbi rideg, kiszámított részrehajlatlan szigorral ruházta föl, mint másod bíróság komolyságához illik, az utóbbinak a szelid vonzódást, könyörületet s abból kifolyólag hajlékonyságot, gyöngöséget adta osztályrészeül úgy azonban, hogy szabad versenyt engedve a kettő között, jogkörét egyiknek sem szabályozta, nem korlátozta: győzzön az erősebb!

És ha nem volna így, ha nem uralná az ember lényét két hatalmasság: az ész és szív, melyek folytonos véd- és dacszövetségben állnak egymással az egyeduralomért, volna-e szabadakarat, nem vezetné-e a gondviselés folytonosan járszalagon az embereket, az emberiséget, — s nem volna-e földi pályánk a végező felé sáncokkal kerítve, melyektől sem jobbra, sem balra nem térhetnénk csupán egy irány vezetne végcélunk felé előre, merre magával sodorna az áradat?!

Ész és szív két trónokos, melyeknek mind-egyike egyenlő joggal ví a hatalomért!

A hatalmat, a két hatalmasság között különbözőleg látjuk a közéletben megoszolva: a kor, nem és vérmérséklet szerint.

Itt van egy ifju az élet tavaszán, teli tűzzel és égő vágygyal szívében élvezni az élet minden gyönyörét, melyek előtte játszi naivság gal kaczerkódnak, — letörni minden bimbót, melyek élete tavaszán oly bőségben hajolnak felé útain; ott az alet terhe alatt meggörnyedten, az öröm rózsáinak szakgatása folytán uj-jain a töviskek szurdalásaitól vérezve, szánalommal tekint felé, leéltő magát szívvilága és az ész jutván nálla uralomra: óva inti ifjút, hogy a kormányrudon gyöngö a kormányos! Itt egy viruló hajadon, ki vakon votí magát, jövőjét, boldogságát, erényét egy rabló gyilkosnak karjai közé, kit szíve imád, s ki szentségtelen kezekkel tépi le erényeinek szepőlten fátyolát, hogy aztán eldobja őt magától, sárba tiporja megfertőztetett foszlányait; — ott egy tisztességes anya önkézzel fojtja meg gyermekét, ki megfélekedve önmagáról, bemoeskolta önmaga, szülei és hazája becsületét, nyomorba ejté nemzetét, mert hitvány haszonlesésből elárulá hazáját, eladta nemzetét!

Vért lázító látomány! Amott egy férfi gyilkos vasat vort keresztül egy ifju szívében, ki mostan véreben furdik és kínos vonaglások között adja ki lelkét! Körülfogja egy néptömeg a gyilkost, egy része — kiket elragadott a szív heve — széttépni, megsemmisíteni törekszik; közbe lép néhány izmos férfi, — kiknél az ész az okot kutatta — és védik a szerencsétlent. Majd tóttének indokát kérdezik, és kintül, hogy a meggyilkolt épen egy pokolgépet volt meggyújtandó, melynek a fél várost kelle vala légberöpíteni!

És így észleljük ezt tovább!

Ész és szív két hatalom, melyek örökös harcban élnek mihelyt fölénybe jut az egyik.

Ha a hideg, a számító ész birja az uralmat, sokszor nem tesint sommit, nem válogat az eszközökben, tör, rombol és halomra dönti az Isten oltárait, ha czéljának útjában állnak, festvér, rokon vérbe fulasztja az ellenszegülőket, kik számításaiban gátolják; és ekkor megszólal a lenyugozott másik hatalom, a szív, börtönében, s megrázva a zsarnok lánczait, melynek csörgése szolgálatja az öntudatnak szemre-hányó szavait, melynek rémes esörgése zaklatja föl az elkábított lelki ösméretet, s mondja az uralkodóra, hogy zsarnok!

Ha a szív ragadta magához az egyeduralmat, s elnyomva az észet, határt nem ismerő szabadalmakkal üzi kormányzatát: a szabad pillanatokban itélőszéke élő állítja a szívet a mellőztetésben is hatalmas ész, leleplezi tetteit és meztelenségükben mutatja be azokat, melyektől megretten ez, és kimondja fölötte az íteletet az ész, hogy uralmát csak bitorolja a szív!

Egyik a másiknak ellenőrzője, mindkettő egyenlően jogosult uralkodó s az egyeduralomban egyik a másiknak vádlója, itélő bírja s így az ember lényének öntudata, — az ugynevezett lelki ösmérete mindig azon hatalom, melynek beelőgyezése nélkül valamely határozat foganatosítva lön.!

Azért ismerjük el mindkét hatalomnak egyenjoguságát, ne engedjük lényünkben egyiket sem önuralomra, itéleteik, — tetteikben közösen határozzanak s akkor a közös határozat ellen nem zughat föl egyik is, nyugott lesz öntudatunk, csöndes lelkiismeretünk, s ha ezt kibírjuk vinni, az Istentől nyert szabadakarat kelő irányban leend vezérelve és nem lesz okunk megbánni soha tetteinket, nem fogjuk félni soha a legfőbb bíró, és nyugodtan válunk meg a reánk bizott szabadakaratától, nyugodtan élünk föl!

Dr. Tomcsányi.

Pestalozzi Henrik emlékezete.

(Folytatás és vége).

Az én szavam gyenge, az én képességem nagyon korlátolt Pestalozzi érdemeinek illő méltatására, de talán az ő magasra törő szelleme munkásságának gazdag eredménye hathatósabban is hirdeti az ő dicsőségét, mint a legragyogóbb ékesszólás. Ime, tekintétek meg iskoláinkat s midőn látjátok abban a sikert, midőn szívetek megteelik örömmel, akkor szenteljétek egy könyvet Pestalozzi emlékének, mert az érdem első sorban az övé.

Igen, egy könyvet ama jó öreg emlékének, aki egész életében — miként Krisztus a Golgotán — a szenvedésnek keresztjét hordozá. Vagy hát elmondjam-e az ő életének szomorú történetét, a sok csalódást, a sok fájdalmat, a nyomort, melyet túrt, a méltatlanságot, melyet békén szenvedett? megmutassam-e az ő életét, hogy aztán a hála könyvéhez még egy másikat is csatolhassunk. A részvétnek könyvét?

Legyen; álljon itt néhány vonás az ő életéből. Tüntető fényvel, hosszadalmas szertartással mondunk sokszor istenhozzádot egy-egy oly ember-társunknak, a kiről csak annyit tudunk, hogy élt és meghalt, a kinek minden érdeme tán egy fényes

név viseléséből állott; én önöktől csak egy negyed órát kérek az emberi-ég egyik barátjának, a gyermek-világ egyik jóltevőjének emlékezetére.

Pestalozzi Henrik János az 1746-ik év január hónapjának 12-én született Swajeznek Zürich nevű városában. A már kiskorában érzelmes, gyöngéd és engedékeny gyermek nevelésében szülei nem sokáig osztaokozhattak. Atyját már hat éves korában elveszítvén, ezen időtől fogva csak is az édes anyai szemek örködtek fölötte. Óh! az édes anyai szemek gondos, szeretetteljes örködése sokat, igen sokat kipótol, de nem pótolhat ki mindent, nem különösen az erélyt, melyet a leendő ferfiúnak csak az apai nevelés adhat meg. Hogy Pestalozzinak természetből gyöngö, félték s lágy kedélye egész életében ilyen maradt, hogy őt inkább érzelmei, mint értelme vezették — ez kétségkívül az apai nevelés hiányának volt következménye, de hogy úgy tudott szeretni, úgy tudott a magasztos eszmékért hevülni, mint senki más, az bizonyára annak a szerető édes anyának tulajdonítható, a ki nem tudta megtanítani az ifjat uralkodni, de meg tudta tanítani szeretni.

Pestalozzi már kora ifjúságában nagymérvű érdeklődést tanúsított a nevelésügy iránt, mit különösen Rousseau-nak, a természetszerű nevelés tulzó bajnokának „Émil“ című neveléstani műve öbresztett föl benne. De a nevelés-oktatásügy iránt való érdeklődése kezdetben alá volt rendelve keblében ama nagy szeretetnek, melyet ő az emberiség, különösen a szegénysorsú emberek iránt érezett. Hazájának akkori — a most Swajezben virágzó egyenjoguságtól és tiszta szabadságtól oly nagy mérvben különböző viszonyai, az arisztocráciának fenhéjázó s a szegény népet úgy a politikai, valamint a közzgazdászati és közművelődési téren elnyomni törekvő uralma Pestalozzi emberszerető keblében az elnyomott nép iránti szeretetet oly rajongó érzelmmé fokozta, hogy miként maga mondá: kész lett volna gyilkosává lenni annak, a ki előtte despotának tünt föl.

Ily érzelmeikkel keblében, kevés ismerettel, különösen minden emberismeret nélkül, de bizva czéljának szentségében lépett Pestalozzi azon hosszú és szenvedésteljes élet ösvényére, melyet csalódva, megtörve, de a szeretetben meg nem fogyva, 81 éves korában fejezett be.

A Habsburgok ősi vára közelében Bitt faluban vásárolt — minden vagyonának sőt hitelének igénybe vételével — egy kis birtokot, hogy a szegények sorsának javítására nézve kitűzött élet-célját valósíthassa. E birtokon, melyet „Neuhof“-nak nevezett el, 1775-ben nyitott egy szegénynevelő intézetet, s abba uton-utófélen összegyűjtve 50 koldus-gyermeket vett föl, hogy azokat a haza munkás polgáiraivá nevelje. Micsoda megragadó kép! egy ifju, a ki azzal kezdi pályáját, hogy koldus-gyermekeket nevel! — Sisiphusi földatának megoldásában szerencsére annyi közönyös, sőt gunyolódó ember között volt egy hű társa is, egy szelid angyal, egy jó lélek, a ki elhagyva kényelmes otthonát, társul szegődött a szegény ifjúhoz, hogy azzal megosszon minden rosszat, hajh! mert jót oly keveset oszthatott meg. Ez volt neje Schulthess Anna; nevét nem emlegeti a történet, D'etre Johanna, Stuart Mária és Zrinyi Ilona neveik mellett az övé nem díszleget, miért is, hiszen ő csak koldus-gyermekeket nevelt.

Szegény jó Pestalozzi, hogy bizott az emberekben, mennyire hitte, hogy majd lesznek jószívű, nemes gondolkodású emberek, a kik vállalatában támogatni fogják. Csalódott, mint a hogy csalódnak többnyire az emberbarátok. Egyedül maradt, sem az állam, sem egyesek nem nyújtottak segílyt intézetére, s egy szomorú napon arra a keserű bizonyosságra jutott el, hogy szét kell bocsátania árváit, mert már magának sincs többé kegyere.

Az általa alapított szegény-növelde tehát az 1780-ik évben megszűnt. Pestalozzi maga is oly szegény volt már ekkor, hogy igazán nem volt semmije. Bekövetkeztek a nyomor és az inség napjai. De hát a kiket az isten az emberiség boldogítása végett küldött el, azok nem szoktak elcsüggedni; azokat a nyomor edzi, az inség munkásságra ösztönzi. Így Pestalozzi is. A mikor intézete megszűnt, a mikor már legjobb barátai is hideg gúnynyal fordultak el tőle, a nyomornak napjaiban, akkor írta ő ama műveket, melyekben a tiszta emberszeretetnek s a helyes nevelési elveknek örökké becses kincsét hagyta a koránál hálásab utókorra. Ekkor írta „Egy remete esti órái” című művét, majd „Lienhard és Gertrud” című nép-regényét, melyben a nép nyomorának okát a nevelés hiányában állapítja meg, s elmondja azon örökbecsű elveit, melyek által a családi nevelés és az iskolai oktatás művelt, vagyonos és hatalmas népet alkothat. E könyv Pestalozzi nevét csakhamar európai hírre emelte. Ha közelében nem, de a távolban találkoztak emberek, a kik megértették és a kik tisztelettel hajoltak meg az egyszerű, igéytelen és szegény swajzi remete előtt.

De hát ez az elismerés, ez a tisztelet nem változtatott semmit Pestalozzi anyagi helyzetén. 18 évig — mely idő alatt számos neveléstani és politikai cikket és könyvet írt — küzdött ő a nyomorral, állás nélkül, pártfogó nélkül.

Végre, ha jobb létet nem, de legalább munkakört nyújtott neki a háború. A francziák által kizusztott Stancz-ban 80 gyermek maradt apátlan, anyátlan árva. Ki lett volna ezeknek hübb gondviselőjük, mint Pestalozzi, a kit a kormány végre észrevett, és — érdemeinek elismeréséül — kinevezte őt a Stancz-ban alapított árvaház mindenésévé. Mindenesévé, mondom, mert Pestalozzi nem csak atya és tanítója volt annak a 80 árva gyermeknek, hanem egy személynél is volt az intézet gazdája, szakácsa, betegápolója és házi szolgálója. Nem csak tanított ő, hanem gyógyított, modatta, öltöztette az árvákat s hogy legyen mit enniük, még koldulnia is kellett számukra a jó emberek küszöbén alamizsnát.

A stanczi intézet helyiségei azonban nem sokára kórházzá alakítottatván át, Pestalozzi emberi erőt csak nem meghaladó munkássága itt megszűnt. Tehát tudott-e ő pihenni? 50 éves korában a burgdorfi iskolában kopogtatott állomásért s alantitól, csak hogy tanító lehessen. Majd egy év múlva Krüsi társaságában a burgdorfi vár omladozott falai között nyitott tanító-képezdét. Itt írta „Hogy tanítja Gertrud gyermekeit” című munkáját, melyben már határozottan kifejti az oktatás reformjának ama főelvét, mely szerint minden tudásnak alapja a szemlélet, azaz, hogy minden tanítás a szemléltetésből induljon ki. Itt írta „Az anyák könyve” című munkáját is és a mig irodalmilag munkálkodott az oktatás czél-szerűbbé tétele érdekében, és a mig ezer nélkülözések között fáradozott a tanítás mezején — sajnos — még tanító-társai irigykedése és gyanúsításai ellen is küzdenie kellett, a kik benne — az új reudsz megalkotójában — egy olyan ellen-éget láttak, a ki megfosztja őket a kényelmes semmittevés lehetőségétől.

1805-ben Iferten városának előjárósága hívta meg Pestalozzát, hogy az ottani vár üres helyiségekben nevelő-intézetet létesítsen. Végre tehát jobb napok következtek; az elismerés, a nagyobb működés-kör végre Pestalozzinak is megnyitá a küzdelmes életét. Az iferteni intézet híre csakhamar messze túlterjedt Sweicz határain. 1809-ben a tanítók száma 15-re s a növendékek száma 165-re emelkedett. A Pestalozzi által képzett tanítók Madridban, Nápolyban, Szentpéterváron tanítottak, terjesztve a mester eszméit. Az orosz császár személyesen fejezte ki elismerését az oktatás nagy reformátorának. Az intézet homzsegett a tekintélyes látogatóktól, a kik messze földről eljöttek, hogy tanuljanak a tanítók tanítójától.

Oh mi szép napok lettek volna ezek, milyen édes nyugalommal hajtotta volna fejét örök álomra ily körben Pestalozzi, az emberiség barátja. De ezt a boldogságot megtagadta tőle a sors. Az intézet tanító-személyzete közt csakhamar egyenetlenkedések, majd heves viszályok törtek ki. Mily sajnós az, hogy azok, a kik a gyermekeket türelmre tanítják, oly ritkán türelmesek egymás iránt; hány tanítónak ásta már meg sírját a tanerők közt uralgott egyenetlenség. A jó öreg Pestalozzi nem volt az az ember, a ki képes lett volna erőlyesen korlátozni az önkényt és egyesek önzését; ő csak szeretni tudott, de kormányozni nem; ő a béke embere volt. Az egyenetlenkedés tehát napról-napra fokozódott. Az intézetnek különösen két tanítója — Schmid és Niderer — állottak szemben egymással, a jobb tanerők elhagyták az intézetet, Niderer is kivépett és fékezhetetlen bosszuvágygyal rít rágalmatokat terjesztett az intézet ellen.

Ezek a viszályok ásták meg sírját az intézetnek, a melyet 1825-ben — tanítók és tanulók

hiánya miatt — a csaknem magára hagyatott mester fölözlatni volt kénytelen. Ekkor már 80 éves volt. 80 év folytonos küzdelemben átélve mily nagy idő! De még ez sem törte meg őt. Még utolsó évében is fölözvasásokat tartott a nevelésről, különösen egyet a kisdetek neveléséről, melyben a kisdetdóvó-intézetek fölözdatát vázolta. Ekkor írta meg „hatyu-dalát” és „életörvénétét” is. — Az 1827-ik év elején végre megtörte a munka az agg férfit; ugyanazon év február hava 17-én Bruggban örök álomra zárta le szeméit. Csendőben, nyugodtan mult ki; nyugodtan mint a hogy élt. Nagy hő, nagy hideg volt, e miatt kevesen jöhettek el temetésére, hogyan is, hiszen a birri sírkertben az 1827-ik évi február hó 19-én csak egy emberbarátot temettek el.

Eltemették, de szelleme itt van közöttünk; itt van minden nepsikolában; itt van a tanítási elvekben, a tanítók működésében, az oktatás sikerében s a gyermekek vidámságában. Szelleme él s élni fog mindig, a mig lesz iskola, az pedig örökké lesz!

Letöröm a könyvet, melyek a nagy mester sírjára hullanak. De két könyv még pillámon lebeg. Az egyik téged illet hazám elhuny nagy leánya gr. Branschwick Teréz, aki elzarándokoltál Pestalozsihoz, elsted ajkairól az igéket s az ő elvi nyomán meghonosítád hazánkban a kisdetdóvó intézeteket. A másik a te emlékednek van szentelve csak alig pár hete elhunyt kedves halottunknak, neked dr. Tavasy Lajos iglói tanárnak. Neked, aki hirdetője voltál közöttünk Pestalozzi elveinek, aki úgy lelkesültél a tanítás ügyéért, miként ő, aki oly melegen érezteél, miként ő!

Nyugodjatok csendesen. Im a hálás utókor az elismerés koszorujával övedzi sírokat. Körül vesszük azt meleg érzülettel, lelkesült kebellet, egy kézszorításban ezer-meg ezer testvér fejezi ki, hogy osztályosak ők az általatok elhittett elvekben és a mikor a tanítók ezrei leteszik sírotra az elismerés koszoruját, ráhullt erre a koszorura a legnagyobb gyémánt, az az ékesség, mely drágább mint napkeletnek minden gyöngye — az anyák könyvei! — E könyvek, e forró hála könyvek te gyék édessé örök álmotokat!

Valamennyi vidéki íróhoz*)

Korunk minden tekintetben a forrongás kora; forr a politika, a társadalom és irodalom. A szoroson vett írótak természetesen leginkább az irodalmi forrongás érdeklí s kell is, hogy érdekelje. Azt hiszen nem nagyitok, ha azt állítom, hogy irodalmunknak alig volt még több ilyen pezsgő, élénk idősaka, mint a mostani; e forrongás, pezsgés és élénkség a fővárosi és vidéki sajtóban egyiránt hatalmasan jelentkezik. Kétségtelen, hogy ez magára az irodalomra nézve üdvös befolyásu lehet s lesz is mindaddig, mig a no galom intézői nem értik félre szent hivatásukat s mig senkitől sem akarják megtagadni a jogot, mely minden egyes mozgatónak mindenütt és minden időben egy és ugyanaz.

Fájdalom, azonban e jog a mozgalom intézőinek egy része által a többségtől megtagadtatik; értem ez alatt az ugynevezett fővárosi és vidéki írótak s az ezek között létező viszonyt. Mai nap tudvalevőleg a fővárosi író a vidéki írót nem tekintí collegának, bizonyos kicsinyléssel beszél róla, munkálkodását figyelemre se méltatja vagy ha méltatja is, oly odavetett lenézó és felületes modorral, melyben nincs köszönet. Tisztelet a kivételeknek! S vajjon minő alapon formálja a jogot amaz emennek lenézése és kicsinylésére. A legtöbbször semmiféle alapon s nem másból, mint rosakarattól vagy föltett dicsőségéből; szükségtelen rosszasan fejtegetnem, hogy e magatartás a legtöbb esetben rossz kihatással van az irodalomra. A méltatlanul bántott és önértetes író kénytelen visszavonulni arról a térről, melyen becsületes szent czélú munkássága a méltó elismeréssel nem találkozik s melyen különben az irodalomnak — sok és számbavehető szolgálatot tehetett volna.

Márészről sokszor oka is van a fővárosi írónak e magatartásra a vidéki íróval szemben mert sajnós és mindnyájunk előtt ismeretes tény az, hogy a vidéki írók közt sok olyan egyén van, ki az írói nevet meg szentségteleníti és bitorolja s ki e lenézó, megvető és ostorozó magatartást megérdemli, ki piszkos lábakkal tapodja az írói hivatás szentélyének ama csarnokát, melyben nemesak, hogy hivatalos vendégnek nem de a sarukötélékek megoldójának sem érdekes.

*) Tudomásunk szerint, ezen eszmével a vidéki írók pár év előtt igen melegen foglalkoztak, de a kivételben hajótörést szenvedtek. — Ohajtánánk, hogy ez uttal indítványozó nagyobb sikert arasson.

Méltányos és igazságos tehát ezeknek ostorozása és nyilvános pirongatása.

De épen az a baj, hogy az ostorozók a legtöbb esetben összetévesztik a hivatottakat a hivatlanokkal s opés kritikájuk nyilait minden megkölömböztető és válogatás nélkül szórják boldog boldogtalaura. Ez uraim, fáj az önértetes és lelkiismeretes írónak s ez oldalra való kihatása a fővárosi írók említett magatartásának végre is csak az irodalomra káros.

Ez állapot már régebben így áll; ezen segíteni kell; ezt kívánja a vidéki írók és irodalom alá súlydét tekintélye, kívánja nemzeti irodalmunk, kívánja a korszellem.

Szerintem pedig csak úgy segíthetünk, ha egy általános vidéki írói egyület-et alakítunk, melynek tagja legyen minden, az ország bármelyik vidékén működő író, ki érzi magában, hogy ama magasztos czélú, mely czélja minden írónak, hü, önértetes, áldozatkész, fáradhatlan és kitartó apostola tud lenni, egyszóval, hogy az írói névnek becsületére válik.

Az együletnek főczélja természetesen ez volna, hogy a tehetségeket és hivatottakat pártolja, segítse, a hivatlan kontárkodókat pedig leszorítsa a meggyalázott térről; más szóval: az alá súlydét vidéki irodalom tekintélyét fölemelje, megtartsa, sőt növelje és megmutassa, hogy a vidéken lakó és működő író is író. E czéljának kivételre egy lapot adna ki, mely hü tükre legyen ez egyület működésének, mely irodalmi színvonalon álljon s az irodalomnak becsületére váljék. Tartana időközönként az ország különböző helyein irodalmi fölözvasásokat, pályajutalmakat tüme ki stb. Később, ha megerősödik, segélyegyletet alakítana, mely megmutatná a közönségnek, hogy nemcsak a főváros, de tettelegesen él és működik.

Ezt óhajtám önöknek tisztelet iróársak egyelőre figyelemükbe ajánlani, meglevén róla győződve, hogy eszmémet helyesnek, ilőszérűnek és szükségessnek tartják s hogy senki sem marad ki közülök, ki ne siessen ennek keresztülvitelére. Tudom, hogy első pillanatra, egy régebbi illetén lépésre visszagondolva, kivihetetlenek fog önök előtt látszani s kevés reményűt kötnék létesüléséhez, minthogy talán nagyobb áldozatba fog k-rülni kivitele, mint az a fővárosi írónak kerülnie, kik egy helyen vannak. Igaz; de végre is, ha keresztül akarunk valamit vinni, tenni és áldozni kell s nem szabad visszariadnunk ez akadályektól.

Szent meggyőződésém, hogy, ha mindnyáján rajta lesznek, sikerülni fog. A fővárosiak ignovlásától ne tartsanak; legyenek meggyőződve, hogy elfogulatlanul ők is belátják czélunk tiszta-ágát és szentségét, s tőlük kitelhetőleg támogatni fognak. Hiszen e lépéssel mi nem ellenségei, hanem barátai akarunk lenni, s abban a harcban, melyet ők irodalmunk fejlesztése érdekében harcolnak, velök egy tőren harczó katonák.

E tervemet én már magán levelekben sok tekintélyes íróval megbeszéltem s örömmel hozhatom tudomásra, hogy egytől egyig magukévá tették s megígérték határozott támogatásukat. A sor tehát most önökön van, kiknek mindegyikét körülményeim le etelenné tették az egyenkinti, külön-külön való fölkeresésre.

Pártolják, terjeszszék tehát az eszmét mindnyáján a rendelkezésükre álló eszközökkel, s ne terheltesenek engem ez eszme magukévá tévése után bármí módon is értesíteni, hogy kilátás esetében a szük égesekről, módoszatokról és továbbiakról tudósítsam.

Bizalom, kitartás; s az eszme győzni fog: Debreczen, febr. 22. 1877.

Dongi János,
tanár.

Vidéki élet.

Nagyroczce, 1877. februárhó

Kissé elhalasztotta a dolgot, ki egy eszményt — mely minden nemesen érző kebel részvétével találkozik — köztudomásúvá tenni akarva tizenöt napig pangsál, s akkor jut észébe; ejnye! mégis megkellene írni! Ha — a minthogy tartok tőle, igen — megrovást von maga után figyelemtelenségszülte mulasztásom, töredelmes és bűnbánó lélekkel vetem magam alá a megérdemlett büntetésnek, utána kapva azonban — mint a fuldokló a szalmaszálnak — azon mentő-eszköz gyanánt előmbé tűnő igazságnak: „a mi késik nem mulik!”

A febr. 10-én tervezett bál — mely a nagyroczcei polgári iskolánál felállítandó tápintézet javára irányult — megtartatott. Mily nemes czél — mily jótékony intézkedés! Segélyt nyújtani, s lehetővé tenni — talán oly ifjaknak, kiknek szü őit a szeszélyes sors nem ajándékozta meg oly anyagi helyzet élvezetével, — hogy — bár gyermekek életrevalóságát s szellemi képességét

tapasztalva, további képzetés által az élet és a társadalom hasznos polgárává neveltetve iskolázathassák azt; miszerint ezek közül is többen — könnyítették nekik a tápintézet által mindennapi megélhetésük — a művelődés jótéteményében részesülhessenek. S az ezúttal melynek a nagyrözei ifjúságnak csak szóval, de tettel is kifejezést adott, — alapjában valósult; miután a nemesebb emberbarátok fölismerve a nagy horderejű czél hecsét, azt nemcsak elvben, de — a megtartott táncmulatság alkalmával való tömeges részvevők által — anyagilag kegyes pártfogókkal gyamolították. Ezt eléggé bizonyítja azon tény, hogy a táncvizsgálat eredményeül az ifjúság mint tiszta jövedelmet, a mai pénzszűk világban száznegyven oszt. értékű forintot nyújtott be az illető helyre a létesítendő tápintézet alaptőkéjéül. Indítva értem magam, habár szerény szavakban, de az ügy érdekében — őszinte köszönetemet fejezni ki. Tek. Bartffy András, Dienes Péter, Mihalik Dezső, Lovassy Sándor, és Nrérnsee József uraknak, kik a belépti díjon kívül egy-egy forinttal, mint felülfizetéssel, voltak kegyesek a jövedelem szaporításához járulni.

A mi a táncmulatság lefolyását illeti, nem gondolom magam eléggé avatottnak, hogy annak lényegét és érdekességét élethűen eszetelni képes legyenek. Megemlítendő körülménynek tartom azonban azt, hogy ez alkalommal a hölgykoszorút a legválogatottabb alakok képezték. Mert ha valaki emlékeztet P. Hermin, X. Nelli sorában megannyit visszaidézi, sok babér és palmaágat szükséges, hogy őszinte elismerése jeléül valamennyinek érdemét eléggé jutalmazhatná.

Végül, legyen szabad elismerő nyilatkozatot szavazni tanúsított ügybuzgóságáért a nagyrözei polgári ifjúságnak; adja az ég hogy teljesen sajnáljukká téve az iparnak — szépnek — és jónak nagy eszméjét, sok oly jót létesíthessenek, mely minden józan gondolkodású s nemesen érző egyének követendő példa gyanánt szolgáljon!

Kövi.

János, 1877. február hó.

Tisztelt szerkesztő ur!

Folyó évi febr. 11-én a „Rimaszombat és vidéke“ című hetilap 6-ik számában közzétett cikkemben, ahol az mondatik: „Szükségesnek látjuk az alelnök urat egy mihamarabbi közgyűlés megtartására felhívni, hogy abban megbeszélvén a dolgot, a honvéd-segélyező egylet régi szelleme incompatibilitásu vezérlet miatt esorhat nem szenvedjen“ — föltreértések kikerülése végett ezennel nyilatkozatom, hogy az incompatibilitásu vezérlet alatt Erőssy Lajos jelenlegi honvéd őrnagy ur értendő, ki eddig még tudtommal az elnökségről le nem köszönt.

Lenkey István.

Ujdonságok.

1. Meghívás. A gömörmezei tanító egylet rimaszombati-járású köre f. é. márczius 17-én d. e. 9 órakor Rimaszombatban, a közs. iskola helyiségben értekezletet tart; — melyre a járáskör tagjai, valamint a tanügy iránt érdekeltek, teljes tisztelettel meghívattak. Tárgysorozat: 1. Elnöki jelentés; 2. Tisztújítás. 3. Gyakorlati előadások. 4. Indítványok. Rimaszombat 1877. márczius 3-án.

Törköly József,

járásköri id. elnök.

2. A febr. 27-iki holdfogyatkozás. A fogyatkozás 6 óra 30 perczkor vette kezdetét, a hold déli része vörhenyes, északi része pedig kékes színű volt. Így közeledett a teljesség kezdetéhez, mely 7 óra 48 perczkor állott be. A látvány szép volt s még szebbé tette azon gyönyörű kék és zöld színekben játszó tűzgolyó, mely 7 óra 50 perczkor vonult, keletről nyugat felé, hosszú farkat hagyva maga után. Kiindulási pontja a „Szűz“ csillagzat vala. — A teljes fogyatkozás közepét 8 óra 36 perczkor érte el s vége 9 óra 25 perczkor következett be. Így tehát tartama 2 óra 14 percznyi időköz volt. Ez alatt minden oly ridegnek, kihaltnak tűnt föl s a látvány színhelyét csak egy halvány vörös golyó, mintegy kihűlni készülő izzó tömeg, jelzse a keleti égen. 10 óra 7 perczkor végre teljes pompájában ragyogott a hold.

3. A helybeli paedagogiai kör alig néhány hét óta áll fön. s már is szép jelét adta üdvös munkásságának. Ugyanis m. hó 18-án, d. u. 3 órakor a gymnásium nagytermében a Mária Terézia által kiadott tanügyi szervezet évszázados, Pestalozzi Henrik halálának félszázados és Bátor Eötvös József halálának évfordulója alkalmából „Emlék ünnepélyt“ rendezett. A termet igen nagy hölgy- és férfi közönség töltötte meg. Kévéssel 3 óra után az ünnepély a „Hymnus“ elzengésével nyitott meg, melyet a tanárokból

s néhány helybeli polgárból alakított dalárda Szóllósi énekvezető ur vezénylete mellett — szabályosan adott elő. A Mária T. által kiadott tanügyi szervezetet s azon időben Gömör- és Kishontmegyék tanügyi állapotát — Gróó Vilmos tanfelügyelő ur érdekes képekben mutatta be. Dolgozata kiválóan helyi érdekű volt s osztatlan tetszéssel fogadtatott. Utánna Törköly J. tanár szépen szavallta Eötvösnek „Vár és Kunyhó“ című költeményét. Ezt Pestalozzi H. fölött Szabó E. tanár által fölolvastatott emlékbeszéd követte, melyet — többek ohajtására — egész terjedelmében közlünk. Az énekhar által előadott hazafias szellemű dal után b. Eötvös fölött tartott rövid, de Eötvös működésének hatását szépen feltüntetett emlékbeszédet Bodor I. gym. tanár. Végül Gróó I. érzelmi szavallta Eötvös „Végrendelet“ című költeményét. Nem kis mérvben emelte az ünnepély díszét Tóth J. gym. rajztanár közreműködése is, a ki — főnykép után — Pestalozzinak jól sikerült életnagyságu mellképét készítette el az ünnepélyre. Ezek után a lélekemelő ünnepély a „Szózat“ elzengésével bezárattott. A jelenvolt szép közönség soraiban ott láttuk a nagyrözei polgári-iskola tanárait is, a kiknek az ünnepélyen megjelenése szakmájuk iránt meleg érdeklődésről tanuskodik. Őszintén ohajtjuk, hogy a paedagogiai kör mielőbb és még gyakran szerezen a szépért és üdvösért hevülő közönségünknél ily élvezetes órákat! (Ezen tudósítás mult számunkra lett beküldve, — mi nem tőrűke, de tévedés alapján maradt ki, mit is sietünk helyre hozni.)

4. Tamásfalván minap egy 10 éves leányban a szesz meggyult, azonban sikerült a bajnak hirtelen elejét venni. A szeszívás sok helyen még a gyermeki körben is divattá válik.

5. Nyilatkozat. A „Rimaszombat és vidéke“ mult heti számában megjelent „Városi közgyűlésből“ című cikkre nézve szükségesnek látom megjegyezni, hogy én azt nem irtam, és valamint eddig hasonnemű tárgyak közlése nézetemmel megegyező nem volt, úgy ezental sem irok semmi oly ügy fölül, mely a városi tanács vagy közgyűlés előtt fenn forog. L. Imre.

6. A m. kir. honvédtisztek vagyontalan özvegyeinek és árvaínak ellátására szolgáló alapra szétküldött gyűjtő-ívek márcz. hó 15-én fognak illető helyen az eredményezett összegekkel betérjesztetni.

7. Mult számunkban-hivatalos jelentés alapján történt azon ujdonságunk, miszerint városunk évenkénti összes földadója 1692 frt 8 krt. tesz — alaptalan; — s miként azt illetékes helyről megtudtuk, 4598 frt. 38 és fél krt. tesz, mit ezennel helyre igazítottuk.

8. A következő gyászjelentést vettük: Létassy Alajosné szül. Venich Anna, a maga és férje, egy gyermekei: Malvina és Anna nevében mélyen szomorodott szívvvel jelenté édes anyja, napa, illetőleg nagyanyuk: Özv. Vénich Jánosné szül. Klinko Borbála asszonynak, hosszas szenvedés, és a halotti szentségek ajtatós felvétele után folyó hó 27-én reggeli 5 órakor tüdővészben, életének 67-ik özvegyiségének 30-ik évében történt gyászos kimúltát. A megboldogult hült tetemei f. hó 28-án d. u. 4 órakor f. gnak a róm. kath. vallás szertartása mellett örök nyugalomra elhelyeztetni, az engesztelő gyász isteni tisztelet pedig márczius hó 1-ső napján reggeli 8 órakor fog itt helyben a mindenek urának bemutatátni. — Áldás és béke poraira.

9. Jagócsi Péterfi Kálmán miniszteri biztos a helybeli fametszészeti iskola megnyitására e hó 2-án városunkba érkezett. — A megnyitási ünnepély 4-én d. e. 10 órakor leend a megyeház nagytermében. Mint értesültünk ez alkalomra a zaigrózi fametszészeti iskolából, valamint a pozsonyi házi-ipar női iskola növendékeitől és végre a samarjai kosár-fonoda, igen gyönyörű iparcikkeket küldött be, melyek az ünnepélyen közszemlére ki lesznek állítva eladás végett. Örömmel jelezük még, hogy a házi-ipar meghonosításában oly buzgó miniszteri biztos, ezuttal megyénkben a közszertályozás létesítésén is fáradozik.

Vegyesek.

10. A softák, kik ifjaink konstantinápolyi látogatását viszonzozni Budapestre jönnek a török lapok szerint májushó elején kelnek útra. A küldöttség magalakult, tagjai a es. lyceum és a katonai iskola növendékeiből valók.

11. B. Sina örökösének a magyarországi hagyaték után 306,831 frt 47 kr. örököslettel kell fizetni.

12. Torda megyei topánfalvai járás-bírósnál egy betáblázás történt 60 frt kölcsönre és hetenkinti 60% kamatra. — Ott is helyén volna a statárium.

13. Orlice berlini lutri-professornak újabb áldozata lett a pinczehelyi postamester fia, ki az ottani postát kezelte és kezelése alatti pénzekből 1500 fr ot rakott a lutriba, azonban mégsem nyert a csalhatlan számok daczára, most az ember jövője tönkre van téve. az állam pedig megnyerte a lutrin, a mit a postán elvesztett.

Szerkesztői üzenet.

N-Röczére I. N. L. urnak. Küldeményét vettük babár későn, de napvilágot lát. Igéretét várjuk. — Üdvözljük mint új munkatársat.

N-R-re ifj. L. S. urnak. Köszönet a küldeményért. Kérjük a folytatását. — Mielőbb magánlevelet küldünk.

P-Rás. K. J. urnak. Januárhóban tett becses küldeménye óta, mely meg is jelent, — a lapot folyton küldtük, de az utolsó posta volt elhibázva, mire csak most jöttünk rá, és így mai számunk, ugy hiszszük, jó kezekbe jut.

Felelős szerkesztő: Istvánfy.

Kiadó laptulajdonos: Tomcsányi Károly.

Nyilttér*)

Válasz.

Id. Ecseghi József urnak!

E lapok mult hó 25-én megjelent 8-ik számában reám szórt és adatokkal be nem bizonyítható hütlenséggel vádját — ha kívánja — adatakkal is bebizonyítva — ezennel minden durva kifejezések mellőzésekével, személyére vissza utasítom.

Hogy ezen ezim visszautasítására teljesen jogosítva vagyok, azt bizonyítja azon tény, miszerint id. Ecseghi József ur ugy a bizottmányi ülésben, valamint a nyilvánosság, előtt egy oly kerülőt akar hűségese szolgálának igazolni, ki már mint a kuruczi téglaház és erdő-felügyelője, hütlensége miatt évek előtt a szolgálatból kicsapatott, — azonban egy pár év múlva a fentebbi pártoló közbejárása következtében újabban az ugynevezett Maiszába mint erdő-kerülő behelyeztetett, — és így 7 év előtt, midőn kedves véden-cze Benyo Pál a papok, tanitók és belső városi cselédek részére szállította a járandó tűzifát, ezen faszállitmányból, mely az ő felügyelete alatt állott és fuvaroztatott, említett hűségese kerülő 2 ölet dézsma képen elidegenített — mit Tamásfalán elis adott — de ennek általam tett feljelentése folytán a városi hatóság tudomására jött, és a lopott fát a város saját fogatain be is hozatta a város udvarába. — ezt az illeót ur nagyon jól tudja, mert akkor is városi tisztviselő volt, — és most mégis szenvedélyesen védelmezi ezen hűségese kerülőt!!!

Ime tehát ítélhet a t. közönség ezen tény felett, hogy a fentebbi kerülő pártolója minő hűségese városi cselédet védelmezett akkor, a midőn a feotebbi kerülő nem csak hütlen de még annyira iszákos is, hogy mint egy elejtett vad kant bár mikor Tamásfalából szekeren vitette haza magát feleségestül.

Mind ebből az tűnik ki, hogy a fentebbi pártoló vagy nem képes hivatalának kellően megfelelni, vagy pedig igen furcsa fogalma lehet a hűségről, és így mind két esetben időelőtti kifakadása által csak saját gyöngge fogalmáról tanuskodik akkor, a midőn az ellenem kiküldött vizsgáló bizottság jelentését be sem várta — mely külvömben is semmi kárt vagy hibát sem most sem pedig 25 éves szolgálatom alatt nem talált.

Tehát ezen jogos térről kiindulva ajánlom, hogy bár minő esetben se tegye azt még egyszer, hogy erdő-vizsgálatra alattomo-an oly emberekket — kiknek semmi joguk nincsen, ellenem használjon fel, de jőjön az ur bátran akár nappal akár éjjel és pedig városi tanácsosokkal, de ne oly emberekkel, kiket az ur csak a maga privát dolgában használhat föl Furcsa fogalma van az urnak a szakértő erdészekről, minélfogva a fentebbi két egyént is annak használta föl.

Martinelli Antal,
erdőmester.

*) E rovat alatt közlöttekért nem felelős a Szerk.

HIRDETMÉNY.

Gajan esődtömögéhez tartozó új állapotban felszerelt **holt állványok** szabad kézből eladóvá tétetvén, a venniszándékozók level útján is Remenyik Dénes esődtömög-gondnoknál Nagyröczén jelentkezhetnek.

Remenyik Dénes,
tömög-gondnok.

HIRDETÉSEK:

PARÁDI SAVANYUVIZ.

Az alólirt hivatal által friss töltésű parádi viz megrendelésre bár hová gyorsan és pontosan szállítatik, következő áron:

4000	darab	1 literes üveget tartalmazó rakasz	7 frt 60 kr.
6000	"	centiliteres üveget tartalmazó rakasz	7 frt 60 kr.
8000	"	"	8 frt 40 kr.
10000	"	"	10 frt 40 kr.

A rakaszokat Kis-Perenne vasuti állomásra saját költségünkön szállítjuk és adjuk fel, ellenben a vasuti vitelbér és más eshetőség a megrendelő terhére.

A rendelmeny összerterkének egy harmadát a megrendeléskor előre megküldeni kérjük, két harmada utánvétellel fog eszközöltetni.

Rendelmenyeket tartalmazó levelek a név, lakhely, utolsó posta, vasuti vagy gözhajó állomás megjegyzésével Parádára (Hevesmegye) alulirt hivatalhoz czímezendők.

Végre megjegyeztetik, hogy a fővárosi közönség kényelmére Jurenák Pál utódainál, Országút 11. szám alatt, a parádi savanyuviznek állandó raktára van, hol szabott ár mellett friss parádi savanyuviz mindenkor kapható.

Bővebb felvilágosítással és teljes árjegyzékkel megkeresésre készséggel szolgál:

Parádon, február 24-én 1877.

A parádi savanyuviz-forrás kezelő hivatala.

A legolcsóbb s legjobb lábbelik

Temesváry Móricznál

kaphatók Budapesten, Kerepesti-ut 2. sz. a. bazárban.

Hölgyek számára:

Papucsek minden színben	70 kr.
Komótezipók eberlastin- vagy bőrből	90 kr.
Komótezipók eberlastin- vagy bőrből sarkokkal	1 frt 70 kr.
Fűző topán eberlastinból a legszebb himzéssel díszítve	2 frt 20 kr.
Topánok eberlastinból, ruganyhuzóval, magas kivágással, rokokó-sarkokkal, finom kiállításban	2 frt 90 kr.
Topánok ruganyhuzóval erős chagrín vagy borjubőrből, szög-zett vagy csavart kettőstalpplal, esős időjáráshoz, tartós	3 frt - kr.

Uraak számára:

Topán chagrín-bőrből jól készítve	3 frt 60 kr.
Topán chagrín-bőrből, finom díszítési lakszegélylyel, új divatu	3 frt 90 kr.
Topán borjubőrből, szög-zett, csavart kettős talppal, igen erős	4 frt - kr.
Topán orosz fénym. bőrből, szög-zett, es. 2-ös talppal, esős időre	4 frt 80 kr.
Topán salon-fénymázos mainzi bőrből, keztüü vagy cha,rin szárral, legfinomabb himzéssel	4 frt 80 kr.
Párisi féltopán, kötésre, chagrín bőrből	3 frt 50 kr.
Csizma térdigérő, vízmentes bagariabőrből háromszorosan csavart kettős talppal	8 frt 50 kr.
Csizma borju- vagy chagrínbőrből, magas szárral s ránczczal	8 frt 20 kr.
Fiu-topán borju- vagy chagrínbőrből erősen szög-zett 2ös talppal	2 frt 20 kr.
Leány-topán eberlastin- vagy bőrből legfin. díszit. lakszegélylyel	1 frt 80 kr.

Gyermekcipők eberlastin vagy bőrből 50 krtól 1 frt 20 ig. Megrendelések postán utánvét mellett vagy az összeg beküldése után gyorsan s pontosan teljesítetnek. Nem alkalmas lábbeli a legkészségesebben kicsérítetik. Részletes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek meg.

Hirdetmény.

Rozsnyón a Csetneki-utczában fekvő özvegy Kuna Tamásné tulajdonához tartozó s jelenleg fogadónak használt lakház, belsőség, kert s mellék, épületekkel, folyó év ápril 4-én délután 3 óraker szabadkézből legtöbbet ígérés utján a helyszínen

örökáron fog eladatni.

Venni szándékozók a kiirt helyre és időre ezennel meghivatnak.

A feltélek addig is Kuna Jenő nagyrőczei ügyvéd urnál megtekinthetők.

Hirdetmény.

A Szél-utczában 488. számu ház 5 szobából főrgang-, speiz-, konyha cselédszoba istálló s közvetve az udvarból mintegy 80 négyszög öles kertből álló lakosztály folyó évi aprilishó 24-től

berbe adandó.

— A bérleti feltételek alólírotnál megtudhatók.

Bugaczy László.

Birtok bérbeadás.

Néhai Mattyasovszky János-féle M e l l é t e községben fekvő ház, szántó föld és rétekből álló birtok 3—6 évre haszonbérbe kiadó.

Bővebb értesítést ad

Malinák Róbertnő,
tulajdonos Rozsnyón.

Légváltoztatás és fürdő nélkül!

Légváltoztatás és fürdő nélkül!

„Pulvis plantarii orientalis“

(előkelő képesség által hivatalosan megbírálvá s elismerve)
biztosan orvosolja a legnagyobb fokú

mell- és tüdő-betegségeket.

A betegség teljes leírásának bérmentre beküldését kéri

Reige C. F. W.

vegyszeti készületek gyára
és tüdő- s mell-betegségek Polyclinájja.

Berlinben, SO., Muskani-utca 28. sz.

Jegyzet. A gyógymód esetleges vezetésénél minden 14 napra 6 o. é. frt. számítottatik. Pulvis plantarii orientalis a szákséges mennyiségben díjtalanul adatik.
Hivatalos szegénységi bizonyítványval ellátott egyéneknek a gyógykezelés minden díj nélkül történik.
A gyógykezelés eredményét igazoló bizonyítványok a következők:

C. F. W. Reige ur vegyszeti gyarából Berlinben, tudományos elemzés végett 2 doboz porokat „Pulvis plantarii orientalis“ czím alatt kezemhez kaptam, és pedig I. és II. szám alatt, ezen porokat saját vegyszeti műhelyemben a legszigorubb vizsgálat alá vettem a mennyiség és belértéket is tekintve, miután egyedül csak ily vizsgálat alapján lehet egy ily készítmény valódi értékét meghatározni. Ezen porokhoz mellékelve volt a gyógymód leírása. — a gyakorlati téren tett kísérletek bebizonyították, hogy e gyógymód a tudomány alapsabályaira van fektetve, és hogy bár milyen laikus által könnyen használhatóba vehető.

A vegyszeti kiszámítás szerint ezennel bizonyítottam, hogy ezen porok használata a mirigybőrök erősítését és elevenítését előidézik és tüdő- s mell-betegségeknél a betegség eltávolítását és a fájdalmak enyhítését előidézik. Breszlau, 1875. október hó.

(P. h.) Dr. Werner Theobald, s. k.
okleveles vegyész.

Tisztelt uraságodat értesítem, hogy az ön által küldött Pulvis plantarii orientalis használata után a megrögzött betegségeim teljesen megszűnt. A tudom a legjobb állapotban van, s én önnel ezennel mélyen érzett hálámat nyilvánítom.

Végre kijelentem, hogy a szenvedő emberiség érdekében kész vagyok köszönetemet nyilvánosan kimondani. Az ön által tanusított erőlyes eljárás a gyólmódnál, valamint a nacszerű eredmények megérdemlik, hogy azok világszerte mindenki tudomására jussanak. Schvedt a/O.

Vegener Henrik.
Az ön, még semmi más szerrel felül nem mult „Pulvis plantarii orientalis“-a, egyestűlten az ön gyógymódszerével, engem egy nehéz mellkórságtól szerenc-ésen megszabadított. A mit sem fűrdők sem orvosok sem házi szerek és receptek előidézni nem tudtak, az ön porai által létesített. Kivánatos lenne, ha minden mellbeteg az ön gyógymódszerének magát alávetné. — ök ép úgy mint én, örök hálával lennnek önnel lekötözve.
Gotha.
Hálás köszönettel Köhler Ede.

Légváltoztatás és fürdő nélkül!